

מטעמי תורת חיים

פרשת עקב – סוד הנשמות של הגרים

התורה מצוה לאהוב את הגרים כפי שנאמר "עֲשֵׂה מִשְׁפָּט יְתוֹם וְאַלְמָנָה וְאַהֲבֵה גֵר לְתֶת לוֹ לְחֵם וְשִׁמְלָה: וְאַהֲבָתָם אֶת הָגֵר כִּי גֵרִים הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם" (דברים י, יח-ט). **וכן היא מזהירה בכמה מקומות אזהרות נוספות על הגרים** (וזהר סבא דמשפטים דף צח סוף ע"ב ד"ה בכמה דוכתין) כמו איסור ללחוץ את הגר שנאמר "וְגֵר לֹא תִלְחָץ וְאַתָּם יִדְעֶתֶם אֶת נַפְשׁ הָגֵר כִּי גֵרִים הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות כג, ט), וכן איסור הונאת הגר שנאמר "וְכִי יִגְדֹר אֶתְּךָ גֵר בְּאֶרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ: כִּפְּאֲרָח מִכֶּם יִהְיֶה לְכֶם הָגֵר הָגֵר אֲתָכֶם וְאַהֲבָתָ לֹךְ כְּמוֹד כִּי גֵרִים הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא יט, לג-לד).

ויש להתבונן, מהיכן באות נשמותיהם של הגרים, אשר מצטרפות במשך הדורות אל שאר הנשמות הקדושות והטהורות של עם ישראל?

ניצוצות הקדושה של הגרים נפלו לקליפה בתחילת הבריאה

בחטא אדם הראשון נפלו ניצוצות של קדושה (מאיר בת עין ר' מאיר ביקיאות גמ' פסחים פרק ו סימן מא ד"ה וזהו גר נקרא מי שעמד במקום, פירוש יד יהודה' על 'מאמר אם כל חי' להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן ו אות ט, פירוש יד יהודה' על 'מאמר חיקור דין חלק ד תחילת פרק ג, 'נחלת בנימין' לר' בנימין וואלף על טעמי המצוות מצוה מב ד"ה ועוד נראה טעם למה התיירה) **אל תוך 'הקליפה' (מגלה צפונות' לר' אליהו הכהן פרשת תצוה פרק כח ד"ה עד אפשר דכיון שהגרים, 'מאיר בת עין ר' מאיר ביקיאות גמ' פסחים פרק ו סימן מא ד"ה וזהו גר נקרא מי שעמד במקום, פירוש יד יהודה' על 'מאמר אם כל חי' להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן ו אות ט, 'נחלת בנימין' על טעמי המצוות מצוה מב ד"ה ועוד נראה טעם למה התיירה) כלומר אל הטומאה** (פירוש 'יואל משה' על 'מאמר אם כל חי' חלק ג סוף סימן ו), **כדוגמת נסורות של בעלי מלאכה** (פירוש יד יהודה' על 'מאמר חיקור דין חלק ד תחילת פרק ג). **ניצוצות אלו ניתנים במשך הדורות בתוך גופות של גוים** (נאגרא דפרקא' למהרצ"א מדינב אות פג בשם הרמ"א), **כפי שנרמז בפסוק "וַיִּתְּהַלְכוּ מִגֹּיִם אֶל גֹּיִם"** (תהלים קה, יג) **על שהם מתהלכים בין הגוים** (תפארת שלמה' לר' שלמה מראדמסק פרשת נצבים ד"ה כי אתם ידיעתם) **ותחת שלטון השר הרוחני של אותה האומה, על אף שאין הם שייכים לחלקו כמו שאר בני אומתו** (שער החציר' לר' דוד בן שמעון סימן רנה ד"ה מה יקר חסדך).

כל הגויים שעתידיים להתגייר נקראים בשם 'גרים' שנאמר "וְאַתָּם יִדְעֶתֶם אֶת נַפְשׁ הָגֵר" (שמות כג, ט), וזה מחמת הניצוצות שבהם (פירוש יד יהודה' על 'מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ד תחילת פרק ג), **כי כל מי שדר במקום שהוא לא מקומו נקרא בשם 'גר', וכך הם אותם הניצוצות שמקומם ושורשם האמיתי הוא במקום 'הקודש' (מאיר בת עין ר' מאיר ביקיאות על גמ' פסחים פרק ו סימן מא ד"ה וזהו גר נקרא מי שעמד במקום, פירוש יד יהודה' על 'מאמר חיקור דין חלק ד תחילת פרק ג) ואליו הם נמצאים במקום 'הקליפה' (מאיר בת עין ר' מאיר ביקיאות על גמ' פסחים פרק ו סימן מא ד"ה וזהו גר נקרא מי שעמד במקום, פירוש יד יהודה' על 'מאמר חיקור דין חלק ד תחילת פרק ג) **בין אומות העולם** (נחל קדומים' להחיד"א פרשת שלח לך אות כ). **ובמשך הדורות נעשה באותם הניצוצות 'תקנת השבים' להשיבם** (נחלת בנימין' לר' בנימין וואלף על טעמי המצוות מצוה מב ד"ה ועוד נראה טעם למה התיירה), **והם אלו הגרים המתגיירים** (פירוש 'יואל משה' על 'מאמר אם כל חי' חלק ג סוף סימן ו), **אשר שורשם מן הקדושה** (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר ראשון פרק טו ד"ה ומעתה חל עלינו) **וחוזרים אליה** (אור החיים הקדוש' ויקרא יט, לד. ראה 'מאיר בת עין' לר' יצחק דמן עכו פרשת בראשית ד"ה 'יהי"ב שניר דעתי' קבלתי כי כל אותן אנשים'). **וכאשר ישראל רואים גר שבא להתגיייר באמת מאהבה, הם יודעים שזו התעוררות הניצוצות הקדושים שבתוך הסטרא אחרא, ומקבלים אותו** (נחלת השלח' לר' נחמן מוטיערין הלכות גרים סימן רסח ד"ה 'הלכות גרים').**

לכן נאמר על הגרים "כִּפְּאֲרָח מִכֶּם יִהְיֶה לְכֶם הָגֵר הָגֵר אֲתָכֶם וְאַהֲבָתָ לֹךְ כְּמוֹד כִּי גֵרִים הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא יט, לד) "כִּפְּאֲרָח מִכֶּם יִהְיֶה לְכֶם הָגֵר הָגֵר אֲתָכֶם" – ששוים הם הגרים לישראל, "כִּי גֵרִים הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם" – משום שגם נפשתיהן של עם ישראל היו מעורבות בתוך 'קליפות' מצרים בין האומות (אור החיים הקדוש' ויקרא יט, לד), **עד שחמל עליהם הקב"ה והוציאם מתחת יד הקליפה בכוח גדול ויד חזקה, כשם שהוא חומל על הניצוצות הטובים שבגרים הללו אשר נפלו ביד 'הקליפה', ומוציאם משם כדי להחזירם לשורשם** (הרמ"ד וואלי תלמיד חבר להרמ"א פרשת משפטים פרק כב על הפסוק 'וגר לא תונה ולא תלחצנו'). **ועל דרך זה גם נאמר "וְאַתָּם יִדְעֶתֶם אֶת נַפְשׁ הָגֵר כִּי גֵרִים הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות כג, ט) (יד יהודה' על 'מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ד תחילת פרק ג) ומטעם זה הצטוו לאהוב את הגר שנאמר "וְאַהֲבָתָ לֹךְ כְּמוֹד כִּי גֵרִים הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא יט, לד), כלומר הגר הוא מנצוצי הקדושה שבאומות העולם, וזה "כְּמוֹד" שהרי גם אצלכם התבררו נצוצי קדושה בגלות מצרים (חומת אנך' להחיד"א פרשת קדושים אות יא).**

אברהם ושרה הולידו את נשמות הגרים בזמן היותם עקרים

בשעה שאברהם ושרה היו עקרים, הם 'הולידו' נשמות של גרים (אור החמה' לר' אברהם אזולאי על זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה 'כסא דעבדין' ממחרת", אור החיים הקדוש' פרשת תזריע יב, ב ד"ה אשה כי תזריע. וראה זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה רב מתיבתא אמר). **כלומר שעל אף ששרה לא היתה יולדת בגשמיות, הרי שבכל זיקה וזיקה היא ואברהם כן היו מולידים נשמות בלי גוף גשמי** (אור החיים הקדוש' פרשת תזריע יב, ב ד"ה 'אשה כי תזריע' עיי"ש) **על ידי כוונותיהם בעליונים** (מאמר אם כל חי' להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן ו), **על מנת שאלו יתווספו לגרים כשיבואו להידבק בעם ישראל. וזה מה שנאמר על אברהם ושרה "וְאַתָּה הִנֵּפֶשׁ אֶשְׁרִי עֲשֹׂו בְּחֶרֶן" (בראשית יב, ח), כי זה לא נאמר רק על הגרים הגשמיים שהם גיירו אשר קיבלו עליהם לא לעבוד עבודה זרה, אלא גם על כל באי עולם שעתידיים להתגיייר לגמרי ולהיות 'גרי צדק' (מאמר אם כל חי' להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן ו), **עד 'ימות המשיח'** (נלקוט חדש' בחלק 'אברהם וכל הדורות שבימי' אות מ ד"ה 'מאיר בת עין' מפאנו, 'מגלה עמוקות' פרשת ויצא ד"ה ויצא יעקב מבאר שבע, 'מגלה עמוקות' פרשת וישב ד"ה וישב יעקב בארץ), **כי אברהם עשה הכנה לכל הנשמות העתידות להתגיייר** (זרע שמשון' לר' שמשון נחמני פרשת ויגש דף מז ע"ב ד"ה ותייל שידוע. וראה 'אור אליהו' למחבר שבט מוסר סימן קא אות ז כי אברהם המתין שנים רבות למלול עצמו, על מנת שילמדו ממנו הגרים שניתן למול אפילו בזקנה. עד אשר ה' צוה אותו למול בגיל מאה, כי סבר שדי לו בזה).**

לכן אמרו רבותינו "אברהם מגייר את האנשים ושרי מגיירת הנשים" (ראה רש"י בראשית יב, ח) (מאמר אם כל חי' להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן ו), **לפי שהנשמות שעורר אברהם היו לגרים הזכרים, והנשמות שעוררה שרה היו לגיירות הנקבות. ולזה נאמר "וְאַתָּה הִנֵּפֶשׁ אֶשְׁרִי עֲשֹׂו בְּחֶרֶן" (בראשית יב, ח), "עֲשֹׂו" לשון עשייה ממש, שבסוד ייחודם עשו 'נשמות' (שלי' הקדוש' תורה שבכתב פרשת לך לך אות יב בהגהה ד"ה יש בזה הפסוק כן), והתיבה "הִנֵּפֶשׁ" שבפסוק מלמדת על כך** (וזהו פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה רב מתיבתא אמר). **ודווקא "חֶרֶן" היתה מקום המוכן להמציא נשמות לגרים** (מאמר אם כל חי' להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן ח). **וכך, כל זמן שהיו אברהם ושרה בחרן** (וזהו פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה רב מתיבתא אמר) **ולא הולידו בגשמיות** (פני דוד' על התורה להחיד"א פרשת לך לך אות טו בשם גורי האר"י והרמ"ע מפאנו), **הם היו מולידים ברוחניות את נשמות הגרים** (וזהו פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה רב מתיבתא אמר, 'אור החמה' לר' אברהם אזולאי על זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה 'איבין רצה לומר ממחרת'). **ולכן הגרים נקראים 'גרי צדק' כנגד אברהם אבינו**

בס"ד הכרך השני של ספר 'מטעמי תורת חיים' נמצא בשלב הכנת מפתח הערכים, ניתן עדיין לתרום ובכך לסייע בעלויות ההוצאה לאור:

בנק הדואר מספר 09 | סניף 001 | מספר חשבון 30608503 | שם החשבון חיים לנגר

המכונה בשם "צדק" שנאמר "מי העיר ממזרח צדק יקראוהו לרגלו ותן לפניו גוים ומלכים ירד יתן כעפר תרבו פקש נדף קשתו" (ישעיה מא, ב) (מגלה עמוקות לר' נתן נטע שפירא מהדורא בתרא פרשת בא אופן הייב ד"ה הטעם השמיני. וראה 'בגדי אהרן' לר' אהרן דרשן פרשת לך לך דף יד ע"ב טור ב שגרים כמו 'גרי אריות' שהתגיירו מפחד האריות וכן גרי אנוסים וכו' אינם נקראים 'גרי צדק').

לצירת נשמות אלו רמזה התורה בפסוק "ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים" (שמות כג, ט), כאשר "ידעתם" הוא לשון יחוד כמו "והאדם ידע את חנה אשתו ותהר ותלד את קין" (בראשית ד, א) (ע"י החיים' לר' יהודה בן חנין על טעמי המצוות דף יב ע"א מצוה י' בפירוש ד"ה וע"ד). וזה מה שנאמר אצל שרה אמנו "ותהי שרי עקרה אין לה ולד" (בראשית יא, ט), שחזר ואמר "אין לה ולד" אחרי שכבר נאמר שהיא "עקרה", כדי ללמד כי ולד גשמי לא היתה מולידה אבל נשמות (וזהו פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה רב מתיבתא, 'אגרא דכלה' למחרצ"א מדינוב פרשת נח על הפסוק 'אין לה ולד') רוחניות לגרים (אור החמה' על זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה 'איבין רב' ממחרצ"ו) בגבתי מרומים (אגרא דכלה' פרשת נח על הפסוק 'אין לה ולד') כן היתה מולידה (וזהו פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה רב מתיבתא, 'מאיר בת עין' לר' מאיר ביקיאתא על גמ' ברכות פרק א' ד"ה 'גם בענין שרה' בשם האר"י ז"ל בליקוית תורה). ועוד נאמר "ושרי אשת אברהם לא ילדה לו" (בראשית טו, א), כלומר לאברהם היא לא ילדה אבל ילדה נשמות לגרים 'בכוח'. זה גם מה שאמרה שרה לאברהם "הנה נא עשרני יהי' מלדת" (בראשית טו, ב), שכוונתה כי וודאי היא יולדת אבל רק 'בכוח', ואילו היא רוצה ללדת גם 'בפועל' (פני דוד' להחיד"א פרשת לך לך אות טו).

אברהם ושרה הכינו נשמות לגרים שיהיו ראויות להידבק בזרעו של בנם יצחק, כדי שעל ידי זה יהיה גאולה לחטא הקדום (מאמר אם כל חי' חלק ג סימן ו) שבו נידחו ונפלו 'הניצוצות הקדושים' לתוך הקליפות (פירוש יד יהודה' על 'מאמר אם כל חי' להרמ"ע מפאנו חלק ג סימן ו אות יט). וה' רמז לאברהם כי יבואו על ידו גרים שנאמר "והתברכו בברכה כל גויי הארץ" (בראשית כב, יח) וכן שנאמר "ויתברכו בך כל משפחות האדמה" (בראשית יב, ה) (ילקוט חשי' ערך גרים אות ג ד"ה ענין נחא בענין הגרים). וזה גם מה שנאמר "וילמדו לאברהם ידע ידע כי גר יהיה זרעך" (בראשית טו, יג) כלומר ה' הודיעו שמהזרע שקודם לידת יצחק 'נולדו' גרים (זרע ברך' לר' ברכיה ברך תלמיד 'המגלה עמוקות' מהדורא בתרא תחילת פרשת יתרו דף לב ע"ב ד"ה וכן מה שכפל, 'ספר הליקוטים' למחבר 'סדר הדורות' ערך אבות אות רעט ד"ה 'כי גר יהיה זרעך' בשם ברכת שמואל, וזה בכל אותם השנים שהוא ושרה היו עקרים (זרע ברך' תחילת פרשת תולדות ד"ה 'במדרש רב' בשם הראשונים). וכיון שאברהם אבינו גרם לקלוט ולהביא תחת כנפי השכינה את כל הגרים שבהם 'הניצוצות הקדושים' אשר התפזרו באומות, לכן נקרא שמו אברהם "כי אב המון גוים תתקיד" (בראשית יז, ח) (זרע ברך' לר' ברכיה ברך תחילת פרשת חיי שרה ד"ה אב הענין הוא אפשר).

הגרים נקראים על שם אברהם ושרה שמהם שורש נשמתם הקדושה

אברהם נקרא 'ראשון לגרים' כי הוא התקין את כל הנפשות של הגרים עד סוף הדורות (מגלה עמוקות' לר' נתן נטע שפירא פרשת לך לך ד"ה אמר במחזה בלשון תרגום). ומכוחו של אברהם שהוא אב הגרים, יש לגרים שייכות לקדושה. לכן הגרים שהצטרפו במשך הדורות אל עם ישראל יכולים להגיד בעת הבאת הביכורים למקדש "הגדתי היום ליהוה אלקיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע יהוה לאבותינו לתת לנו" (דברים כו, א) (ראה גמ' ירושלמי מסכת ביכורים דף ג ע"ב פרק א הלכה ז), לפי שגם הם משורש הנפש אשר עשה אברהם בחרן, וכאילו שאברהם ילד אותם (ישראל קדושים' לר' צדוק הכהן מלובלין דף לט ע"ב ד"ה אברהם נק' אב העולם). וכן הוא באמירת התיבות "ואלקי אבותינו" שב'ברכת אבות' בתחילת תפילת שמונה עשרה, שגם גרים אומרים אותן, כאשר כוונתם לאברהם כי ממנו שורשם, והוא "אב המון גוים" (בראשית יז, ח) (ומחשבות חרוץ' לר' צדוק הכהן מלובלין דף פה ע"ב ד"ה והכל עצות השם יתברך) לכל הגרים בעולם הנכנסים תחת כנפי השכינה (זכר דוד' מאמר ראשון פרק צא דף רנד ע"א ד"ה ואם הוכחנו). ולכן גם נהגו לקרוא את הגרים והגרות בשמות אברהם ושרה (ראה פשט לשון זוהר פרשת לך לך דף צו ע"א ו' תו דכתיב כה יהיה זרעך) (ילב אריה' לר' יהודה אריה לייב בן האשקי מגילת רות אות א), כי לפי האמת מהם הם באו (זכר דוד' מאמר ראשון פרק צא דף רנד ע"א ד"ה ונראה לי הפסוק).

ועל דרך זה היו שני חכמים במשנה שנקראו 'בן בג' ו'בן גא' אשר היו גרים, ושמן היה 'אברהם' על שם אברהם אבינו ראש הגרים. אך כדי להכיר מהי שמעותן של כל אחד מהחכמים (ענין העדה' למחבר 'שבת מוסר' פרשת ויקרא דף ב ע"א ד"ה יתכן לומר אומרו חביב עלי' בשם מפרשי המשנה), כך שיבדילו ביניהם (זכר דוד' מאמר ראשון דף רנד ע"א ד"ה וכי' הרי"ב מדרש שמואל, וכן כדי להסתירם מפני המלשינים באותו הדור (מדרש שמואל' על פרקי אבות ה, כד סוף ד"ה 'ואפשר עוד שבא לדבר על לב' בשם ר' יעקב בן הרא"ש 'בעל הטורים'), רבותינו הפכו את שמותיהם והם נקראו בכינוי הרומו לאברהם כפי שנאמר במשנה "בן בג' אומר הפך בה ופך בה דכלא בה ובה תתחזי וסיב ובלא בה ומנה לא תזוע ש'אין לך מדה טובה הימנה: בן גא' הוא אומר לפום צערא אגרא" (ראה פרקי אבות ה, כב-כט), 'בן בג' – התיבה 'בג' עולה בגמטריא ה' ורומזת על האות שנוספה לשם 'אברהם'. וכן 'בן גא' הוא' – מלמד שהוא בנו של האות ה' שנוספה ל'אברהם' (ענין העדה' פרשת ויקרא דף ב ע"א ד"ה עוד יתכן לומר אומרו חביב עלי' בשם מפרשי המשנה, 'שמו אברהם' לר' אברהם פאלאגיי מערכת גרים אות יד. וראה גמ' חגיגה דף ט ע"א מעשה עם בן ר' ה' והתוסי' שם ד"ה בר). והוכפל האות בשם כנגד שתי אותיות ה' שנוספו לאברהם ולשרה (ענין 'תוסי' חגיגה דף ט ע"א ד"ה בן ר' ה', 'מגלה עמוקות' מהדורא בתרא פרשת בלק דרוש ב ד"ה גם רמז על אלו).

בשעת מתן תורה אותן נשמות גרים עמדו יחד עם ישראל בהר סיני (ראה גמ' שבת דף קמו ע"א בשם רב אשי) (פירוש 'יואל משה' על 'מאמר אם כל חי' חלק ג סוף סימן ח בביאור דברי הרמ"ע מפאנו, יריסי' לילה' לר' צדוק הכהן מלובלין אות נא ד"ה וזה ענין החודש, 'דברים אחדים' להחיד"א דרוש יב שבת תשובה ד"ה ובאופן אחר יראה בהקדם' עפ"י רבותינו) כפי שנאמר אז "כי את אשר יאמר יאמר עמנו עמך היום לפני יהוה" (אלקינו ואת אשר יאמר יאמר עמנו היום" (דברים כט, יד) (גמ' שבת דף קמו ע"א בשם רב אשי). מטעם זה רבותינו כינו את הגר בשם 'גר שנתגיי' (ראה גמ' שבת דף סח ע"ב ודף קלה ע"א, ראה גמ' פסחים דף צב ע"א, ראה גמ' ראש השנה דף לא ע"ב ועוד) ולא אמרו 'גוי שנתגיי', כדי להורות שנשמתו כבר היתה במעמד הר סיני בעת שקיבלו ישראל את התורה, ומאז שהתה זמן רב מאוד עד ששבה לעם ישראל בתוך גר (מדרש קדמוני' להחיד"א מערכת כ ערך גר אות ג, 'שחמת הרגל' להחיד"א דף מח ע"ב ד"ה ישראל בטח בה. וראה ביתפארט שלמה' פרשת נצבים ד"ה כי אתם ידעתם את אשר ישבנו). ובלקחת הגר אל ישראל, אין גול מידי השר הרוחני של אותה האומה, כי הוא כבר היה שייך לקדושה על ידי 'ניצוץ הקדושה' שבו, ורק נדחה בגלל חטא אדם הראשון לבין האומות (חומת אנך' להחיד"א על ספר חושע פרק יד ד"ה ישבו ישיבי בצילן, 'אשל אברהם' על טעמי המצוות לר' אברהם טוביאינה דף לב ע"א ד"ה אפשר לפרש. וראה 'עמודי חיים' לר' חיים פאלאגיי עמוד תורה דף ו ע"א אות ח ד"ה 'חקר חקירת חכם' תירוצו ג' שזו כוונת הפסוק "לא הנה דבר מכל אשר צוה משה אשר לא קרא וחשע נגד כל קהל ישראלי והנשים והנער והגדל בקרבם" (וישעית טז) כלומר שהיו נמצאים בקרבם מעיקרם, ורק נדחו חוץ מהם).

ישנן קצת נשמות של גרים שנעשות על ידי עקר ועקרה או זקן וזקנה שאינם יכולים להוליד, כמו שהיה אצל אברהם ושרה (זרע ברך' פרשת יתרו ד"ה אמנם הענין הוא על פי הקדמה, 'שמו אברהם' לר' אברהם פאלאגיי בדרך גרים אות ו), וזה נמצא בכוחם של הצדיקים בייחודם הקדוש (אור החמה' על זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה 'איבין רצח לומר' ממחרצ"ו, עפ"י 'אור החמה' על זוהר פרשת בראשית דף ג ע"א ד"ה 'פקודא תמיטא' מהרא"י, 'אגרא דכלה' למחבר 'בני יששכר' פרשת נח על הפסוק 'אין לה ולד', 'אגרא דמקרא' למחבר 'בני יששכר' אות פ' בשם הרמ"י, 'מעבר יבק' לר' אהרן ברכיה ממדויגא בחלק שפתי רגנות פרק כז ד"ה ראה כמה גדול). מטעם זה גם אשה מעוברת או מניקה מותרת לבעלה אף שאינה יולדת, וזה אינו לבטלה, כי בטוב כוונתם לשם שמים (פרדס רימונים' להרמ"ע שער הנשמה פרק ט ד"ה ועתה יתגלה לנו) ומחשבותיהם הטובות (מדרש תלפיות' למחבר 'שבת מוסר' ענין גרים ד"ה לוחות הברית בשם השליח' הקדוש) יוכלו להוליד למעלה (אגרא דכלה' למחבר 'בני יששכר' פרשת נח אות ל ד"ה אין לה ולד) ברוחניות (פרדס רימונים' להרמ"ע שער הנשמה פרק ט ד"ה ועתה יתגלה לנו) נשמות לגרים, כמו שהולידו אברהם ושרה (פרדס רימונים' להרמ"ע שער הנשמה פרק ט ד"ה ועתה יתגלה לנו. וראה 'מגלה עמוקות' פרשת ויצא ד"ה 'או יאמר ג' מיני בניס' יש' בענין זה על יצחק ויעקב).

גר שמתגיייר מקבל נשמה קדושה שבאה מתחת כנפי השכינה

רק גוי שמלובשים בו בחינת 'הניצוצות הקדושים' יבוא להתגיייר, כי בלעדיהם לא יתכן שיתקרב 'הרע הגמור' אל 'הטוב הגמור' (מאור עינים' לר' מנחם נחום מצריבולט פרשת כי תבוא ד"ה אך דטרע כי כל חיות העמים). וכשמגיע העת, אז הניצוצות שהיו בתוך גופו של הגוי מתעוררים לצאת מן הטומאה ומשתוקקים אל הקדושה

(גארא דפרקא' למחרצ"א מדינתא אות פג מהרמ"ז), ומעוררים אותו לשוב אל מקורו ולהתגיייר. ואחרי שהגר נימול וטובל (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא דף רנ"ג ע"ב תחילת פרק צא ד"ה יקרא הגר) ועל ידי כן יוצא מרשות 'הקליפה' ונכנס לרשות הקדושה (יארן ערתי לר' שרגא יאיר מביאליברזיק פרשת משפטים דף מא ע"א ד"ה כי תקנה עבד), יוצאת נשמה אחת מנשמות הגרים שהתעכבה והמתינה לאותו הגר בהיכל תחתון שבגן עדן (יארן החממה' על זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה יאיבין רצה לומר' ממהרה"ח), והיא הולכת לא תחת כנפי השכינה. ואז השכינה מנשקת לאותה הנשמה (זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה וכד מתגייירא, 'פירושי ר' אליעזר מגרמייזא על התורה' בחלק חוספות פרשת שמות ד"ה בהיכל אחר יש דבורה), אשר מקבלת 'אורה' ו'השפעה' ו'שלמות' מכוח אותו הנישוק (יארן החממה' על זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה יאיבין רצה לומר' ממהרה"ח), ונעשית קדושה כשאר נשמות ישראל (שער הגלגלים' להארי"י ז"ל הקדמה לד' ד"ה ואמנם ר' עקיבא).

על ידי ברית המילה הגר מופרש מן הטומאה שנדבקה בניצוץ הקדוש שבו (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא דף רנ"ג ע"ב תחילת פרק צא ד"ה יקרא הגר), ועל ידי הטבילה במקוה טהרה הוא עובר מרשות הטומאה אל רשות הקדושה, כמו שמטבילים כלים הנקנים מן הגוי כדי להעבירם לקדושה (הרמ"ד וואלי ויקרא פרק יג על הפסוק 'באש תשרפנו את אשר בו הנגע'). וכל זמן שהגר לא טבל הרי שהוא עדיין לא נקרא 'גר' (ראה רמב"ם הלכות איסור ביאה פרק יג, א), כי כאשר הוא היה גוי תחת יד השרים 'החיצוניים' הרוחניים, הם השליטו עליו כוחות חיצוניים טמאים, ולא מצאה 'הקדושה' מקום לחול עליו, שהרי 'הקדושה' ו'הטומאה' צרות זו לזו. ואילו כאשר מכניסים אותו לתוך המים, שם יד הקדושה כן שולטת עליו, כפי שאמר ה' "כִּי תַעֲבֹר בַּמִּים אֶתְךָ אֲנִי" (ישעיה מג, ב) 'ניחלת בנימין' לר' בנימין זואלף על טעמי המצות מצוה יד ד"ה אמור מעתה). ובעודו בתוך המים תלמידי חכמים מודיעים לו שוב מקצת מצוות קלות ומצוות חמורות (גמ' יבמות דף מז ע"ב. ראה שו"ע חלק יורה דעה סימן רסח סעיף ב), ובזה 'מעממים' עליו את המצוות (ניחלת בנימין' על טעמי המצות מצוה יד ד"ה אמור מעתה). והוא מצדו מקבל עליו 'עול מצוות' (רש"י יבמות דף מז ע"ב ד"ה ומודיעין אותו). ובצאתו מהמים לא יכולה 'הקליפה' לחזור ולשלוט עליו, כי כבר קיבל עליו את אדנות הבורא בקבלת המצוות (ניחלת בנימין' על טעמי המצות מצוה יד ד"ה אמור מעתה).

באותה השעה שנשלחת הנשמה אל הגר, מסלקים מעל הגר את החלק הרוחני הלא טהור שהיה בו מצד היותו גוי (אלשיך הקדוש ויקרא יט, לג) ונשארת בו רק 'נפש הגר' (שער הגלגלים' להארי"י ז"ל הקדמה לד' ד"ה ואמנם ר' עקיבא) שזה ניצוץ הקדושה (עפ"י פירוש יד יהודה' על מאמר קהור דין חלק ד תחילת פרק א) שהחזיר אותו למוטב (שער הגלגלים' להארי"י ז"ל הקדמה לד' ד"ה ואמנם ר' עקיבא ועיי"ש עוד על הנפש שנטארת בו). ואז הגר נעשה כמו אדם שנולד מחדש וכפי שאמרו רבותינו 'גר שנתגיייר כקטן שנולד דמי' (ראה גמ' יבמות דף כב ע"א) (אלשיך הקדוש ויקרא יט, לג) וזה מכוח הנשמה החדשה שניתנת בו (זכר הקדוש' לר' יחיאל מיכל מגלוגא על 'בראשית רבה' לט, כא ד"ה אם מתכנסין) וכפי שרמזה התורה בפסוק "לֹא תִטָּה מִשְׁפַּחַת גֵּר יְתוֹם" (דברים כד, יז) שנכתבו שתי התיבות "גֵּר יְתוֹם" בלי אות ו' ביניהם, בכדי ללמד שגר שהתגיייר הוא כמו קטן שנולד (נפול הטורים' דברים פרק כד, יז). ועוד הוא נחשב כך, כי התברר שעיקר מה שנולד בין הגויים היה רק בבחינת 'עושה' ו'גזילה' של ניצוץ הקדושה על ידי הסטרא אחרא, ועכשיו נתגלתה האמת שהגר איננו מהצד שלה כלל, אלא מצד הקדושה והיה עשוק עד הנה, ועכשיו חזר למקומו ושורשו ומנוחתו. ולכן כעת זהו עיקר תולדתו (ניחלת השלח' לר' נחמן מנטשערין הלכות גרים סימן רסח ד"ה הלכות גרים).

מטעם זה אם הגר מת והניח בנים שנולדו לו בהיותו גוי ולא הניח בנים שנולדו לו בהיותו גר, אז כל הנכסים שלו במותו הם הפקר וכל הקודם זוכה בהם (ראה שו"ע חלק חושן משפט סימן ערה, א). כי הירושה עוברת לפי שייכות הנשמה של האב אל הבן, ואין קשר בין נשמתו החדשה של הגר לבין בניו הגויים (עפ"י 'מעבר יבק' לר' אהרן ברכיה ממודינא בחלק אמרי נעם פרק כח ד"ה זכינו בזה לדעת). והועיל יוצא הגר מטומאתו ונכנס אל קדושת ישראל, לכן גם שב 'הצלם' שלו להיות 'צלם אלקים' כמו שאר ישראל (יספר הקנה' במצות אהבת הגר ד"ה ענין יראת המקום), במקום 'הצלם' הטמא (זוהר פרשת אמור דף קד ע"ב ד"ה אבל ישראל קדישין) מצד 'אלהים אחרים' שיש לגוי (דבר בעתו' לר' ששון בן מרדכי שניידך בחלק ליום שש"י ד"ה עוד אמור אמר). כלומר אותו צלם שהיה לו מצד הטומאה והעבודה זרה בהיותו גוי שב חזרה למקומו, ואז נח עליו 'צלם אלקים' אחר טהור. ומחמת שהגר פשט את המלבוש הנוכרי ולבש לבוש יקרות של יהודי, לכן הזהירה התורה על הגר בעשרים וארבע מקומות (מצודת דוד' להרד"י על טעמי המצוות מצוה יד). והשכינה עצמה היא זו שמכניסה את הגר תחת כנפיה, כאשר היא רואה שהוא פורש מהסטרא אחרא ובא להיכנס תחת כנפיה (הקדמת זוהר דף יג ע"א ד"ה פקודא תמינא) (להרחבה על ענין הצלם של ישראל והאומות אחר אחד ממאמריו לפרשת שלח לך – סידור הצלם של האדם').

לכן הקב"ה צריך לתת לגר שמתגיייר "לָחֶם וְשִׁמְלָה" כפי שנאמר "עֲשֵׂה מִשְׁפַּחַת יְתוֹם וְאֶלְמָנָה וְאַהֲבָה גֵּר לְתֶת לוֹ לָחֶם וְשִׁמְלָה" (דברים י, יח), לפי שמזונו של הגר קודם שהתגיייר היה ניתן לו על ידי השר הרוחני של האומה שהוא היה תחתיה, ואילו עתה שהתגיייר אינו צריך להיות ניוון יותר ממנו אלא מהשכינה. אבל הוא לא יכול, לפי שאין לו מזון וחלק מהשכינה עד שייגזר עליו בראש השנה וביום הכפורים הבא יחד עם כל ישראל, שהרי מזונותיהם של כל אחד מישראל קצובים מראש השנה ואילו זה בא בתוך השנה. לכן ה' בודק אם יש בן ישראל שעשה איזה עוון שדינו לקפח את מזונו וכסותו, ואז הוא נותן את חלקו של אותו בן ישראל לגר שהתגיייר. וזה מה שנאמר "וְאַהֲבָה גֵּר לְתֶת לוֹ לָחֶם וְשִׁמְלָה", ולא נאמר 'נותן לו לחם ושמלה', כי ה' לא נותן לו ממנו יתברך אלא מחפש מאיזה אדם אחר לתת לו (ישפתי כהן על התורה' לר' מרדכי הכהן מצפת תלמיד תלמידו של הארי"י ז"ל פרשת עקב על הפסוק 'עושה משפט יתום', 'ימחר אברהם' לר' אברהם פאלאגי מערכת ג' אות תנה ד"ה גר).

'נשמות הגרים' מתחת כנפי השכינה ו'נשמות ישראל' מעל כנפי השכינה

נשמת הגר נשלחת מתחת כנפי השכינה (אלשיך הקדוש ויקרא יט, לג. וראה הקדמת זוהר דף יג ע"א ד"ה 'כמה אכסדרין' לגבי החדרים שתחת כנפי השכינה של האומות השונות ואכמ"ל, 'מחשון חלבן' לר' יעקב אבוחצירא פרשת יתרו ד"ה אפשר לרמוז) אל הגוף של הגר, ושורה בו (זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה וכד מתגייירא, 'פירושי ר' אליעזר מגרמייזא על התורה' בחלק חוספות פרשת שמות ד"ה בהיכל אחר יש דבורה). והשכינה מצידה מכניסה את הגר תחת כנפיה (זוהר פרשת ויקרא דף יד ע"א ד"ה אמר רבי אלעזר) עם הימשכות הנשמה הקדושה ממנה (יארן החממה' על זוהר פרשת בראשית דף יג ע"א ד"ה 'ולטאלא תחות גופי' מהרמ"ק). ואז לאחר שהגר נימול (זוהר פרשת שלח לך דף קצ"א ע"א ד"ה תו דכתיב כה) ונכנס תחת כנפי השכינה (מצודת דוד' להרד"י על טעמי המצוות סוף מצוה תצד) הוא נקרא בשם 'גר צדק' (זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה וכד מתגייירא, זוהר פרשת ויקרא דף יד סוף ע"א ד"ה אמר רבי אלעזר, זוהר פרשת יתרו דף יג ע"א ד"ה תא חזי מה כתבי, 'שמחת הרגל' להחיד"א דף י"ב בחלק הקידוש ד"ה גם יתכן שרמז) כנגד השכינה הנקראת 'צדק' (מצודת דוד' להרד"י על טעמי המצוות סוף מצוה תצד, 'מאור עינים' פרשת שמות ד"ה ולו המדרגה אינם יכולים), וכנגד 'מלכות שמים' הנקראת 'צדק' (ברכת מועדיך לחיים' לר' חיים פאלאגי דרוש טו לטובתה דף קמז ע"ב ד"ה והנראה לפרש).

אמנם אינו דומה בן ישראל שבא משורש וגזע קדוש, לגר אשר בא משורש וגזע האומות המגועל בקליפות קשות. שהרי אצל ישראל נאמר "וְאֶנְכִּי טִעֲנִיתִיךָ שֶׁרֶךְ פֶּלֶא זָרַע אֲמָתִי" (ירמיה ב, כא), ואילו אצל אומות העולם נאמר "אֲשֶׁר בְּשֶׁר חֲמוּרִים בְּשָׁרָם וְזָרְמָת סוּסִים וְזָרְמָתָם" (ויחזקאל כג, ב). ואף שלפני שהגר מתגיייר שורה עליו 'רוח הטומאה' ואחרי הגרות כבר שורה עליו 'רוח הקדושה', אך עם זאת הוא לא דומה לישראל שהם קדושים בני קדושים מגזעם ושורשם (זוהר פרשת ויקרא דף יג ע"ב ד"ה דאמר רב המנונא סבא). לכן גם נשמתו של הגר אינה דומה לנשמת ישראל אשר נאצלת ממקום יותר גבוה, לפני ולפנים (כתב פז' על הקדמת זוהר דף יג ע"א ד"ה פקודא תמינא ד"ה ומאלה הכנפים), והיא "חֶלֶק" מה' יתברך שנאמר "כִּי חֶלֶק יְהוָה עִמּוֹ" (דברים לב, ט) (מאור עינים' פרשת שמות ד"ה ולו המדרגה אינם יכולים). כי מדרגת נשמת הגר נמוכה מישראל, ואפילו אם הגר מדקדק במצוות יותר מהם (שמחת הרגל' להחיד"א דף י"ב בחלק הקידוש ד"ה גם יתכן שרמז). אמנם בנים שיוולדו לגר לאחר שיתגיייר יזכו לנשמות ישראל (יארן החממה' על זוהר פרשת יתרו דף יג ע"א ד"ה 'ידא רבית וגומרי' מהרמ"ק כנלע"ד מלשונן) (להרחבה על מעלת נשמות ישראל ראה מאמריו לפרשת ואתחנן – יסולת נשמות ישראל).

אין נשמות הגרים במעלת נשמות ישראל (יחסד לאברהם' לר' אברהם אזולאי זקנו של החיד"א מעין שיש נהר ד) ולא באות ממקומן (יארן החממה' על זוהר פרשת שלח לך דף קסח ע"א ד"ה יאיבין רצה לומר ממהרה"ח), שנשמות הגרים חוסות בהעלם והסתהר (מחשון חלבן' לר' יעקב אבוחצירא פרשת יתרו ד"ה אפשר לרמוז) תחת כנפי השכינה (הקדמת זוהר דף יג ע"ב ד"ה תו גיוירן לית לון, 'מאור עינים' – יסולת נשמות ישראל).

